

Stebėsenos duomenų panaudojimas vaikų sveikatos stiprinimui

Daiva Žeromskienė
Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras
2015 m. lapkričio 5 d.

Turinys

- Vaikų sveikatos duomenų stebėseną – kertinis sveikatos priežiūros mokykloje dėmuo
- Vaikų sveikatos stiprinimas – kas ir kaip?

Vaikai ugdymo įstaigose

- 2014-2015 mokslo metų pradžioje bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 344,7 tūkst. mokinių, arba 13 tūkst. (3,6 proc.) mažiau nei 2013-2014 mokslo metais.
- 2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklų ikimokyklinio ugdymo grupėse buvo ugdoma 113,7 tūkst. vaikų, arba 3,5 tūkst. (3,2 proc.) daugiau nei 2013 m.
- Per metus 1-4 klasėse mokinių sumažėjo 77 mokiniais (0,1 proc.), 5-10 klasėse - 8,3 tūkst. (4 proc.), 11-12 klasėse - 4,5 tūkst. (7 proc.).
- Bendrojo ugdymo mokyklose mokinių mažėja, o ikimokyklinio ugdymo įstaigose - priešingai.

Šaltinis : LSD

Sveikatos priežiūra mokykloje

Mokyklos bendruomenės sveikatos stiprinimas

Vaikų sveikatos stebėseną

Bendruomenės lygmuo

Individualus lygmuo

Vaikų profilaktinių patikrinimų, gyvensenos tyrimų ir kt. duomenų kaupimas ir analizė

- Visuomenės sveikatos stebėseną – tai tęstinis, sistemingai atliekamas su sveikata susijusių duomenų, reikalingų **vertinti** visuomenės sveikatą bei **planuoti, įgyvendinti** ir **vertinti** visuomenės sveikatos stiprinimo veiklas, rinkimas, analizė ir interpretavimas.

(pagal PSO)

Sveikatos duomenų šaltiniai mokykloje:

- Profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenys
- Gyvensenos apklausų duomenys
- Nelaimingų atsitikimų registracijos duomenys
- Kitų su sveikata susijusių tyrimų duomenys
- Apsilankymų pas specialistą analizė
- Individualūs pokalbiai ir pastebėjimai

Analizė įvairiais aspektais

- Lyginti duomenis tarp mokyklų
- Lyginti duomenis metų bėgyje
- Lyginti duomenis tarp amžiaus grupių (klasių)
- Lyginti duomenis tarp klasių toje pačioje amžiaus grupėje
- Lyginti duomenis tarp berniukų ir mergaičių
- .....

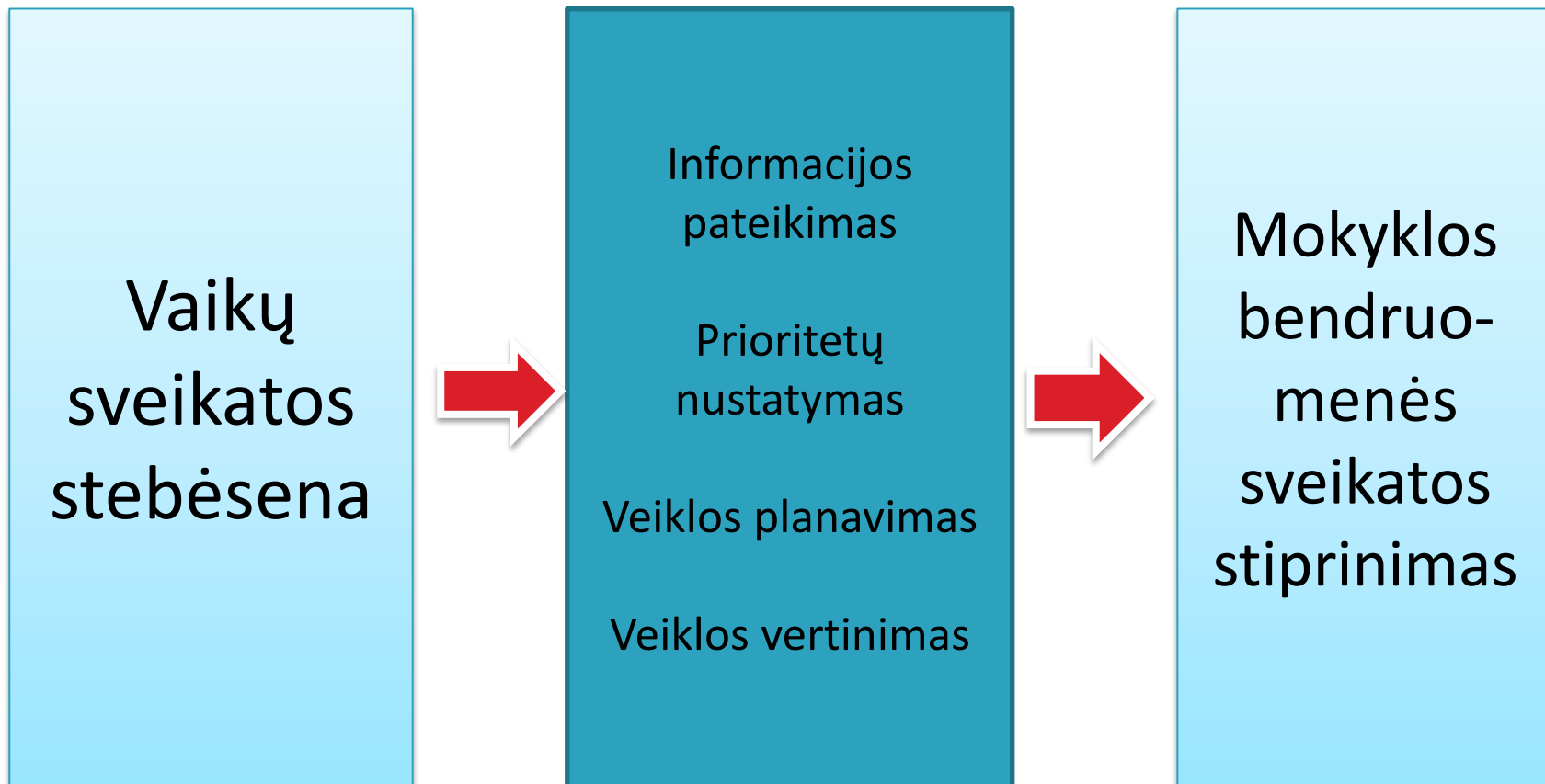

- Pagrindinis atliekamos stebėsenos tikslas – surinkti informaciją veiksams/intervencijoms atlikti.
- Jei duomenys netolygiai pasiskirstę, jei yra paplitimo skirtumų, reikia nustatyti prioritetus ir paskirstyti turimus resursus (įvertinti savo galimybes).
- Skirtumus tarp duomenų reikia stengtis paaiškinti skirtingais rizikos veiksniais, skirtingomis priežastimis.

Vykdamt vaikų sveikatos stebėseną, gauta išsami informacija būtina tikslingai planuoti bei įgyvendinti, o vėliau ir vertinti vaikų sveikatos stiprinimo priemones.

Informacijos pateikimas mokyklos bendruomenei ne rečiau kaip 1 kartą per metus.

informacija turi būti prieinama, suprantama, pateikta laiku ir kelti susidomėjimą.

pasirinkti dėmesį patraukiančias priemones

pritaikyti informaciją įvairioms tikslinėms grupėms

analizuoti galimas priežastis ir galimybes jas paveikti

informacijos pateikimas būtinas siekiant pokyčių

asmens sveikatos duomenų konfidencialumas

- **Prioritetų nustatymas**

  - Probleminių sričių sąrašas

  - Prioritetinių probleminių sričių pasirinkimas (siūloma per metus susitelkti ties 2 ar 3 sveikatos sritimis)

- **Veiklos planavimas**

  - Rengiamas konkretus veiksmų planas (programa)

  - Veiklą būtina planuoti atsižvelgiant į turimus žmogiškuosius ir materialius išteklius

  - Įvertinti kuo mokykla gali prisidėti prie problemos sprendimo (įrodymais pagrįsti veiksmai)

  - Rekomenduojama pasirinkti 1-2 prioritetus per vienerius metus

- Vaikų sveikatos stiprinimas – kas? ir kaip?

- *Sveikatos stiprinimas pirmiausia yra socialinis ir politinis uždavinys, o ne medicinos paslauga, nors sveikatos priežiūros profesionalai vaidina svarbų vaidmenį. (PSO)*
- *Sveikatos stiprinimas mokykloje gali būti apibrėžiamas kaip „bet kokia veikla, kuri gerina ir (ar) saugo kiekvieno mokyklos bendruomenės nario sveikatą“. (St Leger L., Young I., Blanchard C., Perry M. (2010). Promoting Health in Schools: from Evidence to Action).*

Sveikatos stiprinimo paslaugos ir poveikio sritys

Infomacijos apie sveikatą
teikimas
Konsultavimas
Mokymas
Sveikos gyvensenos įgūdžių
formavimas

Sveikos mitybos skatinimas
ir nutukimo prevencija,
Fizinio aktyvumo
skatinimas,
Sveikos aplinkos kūrimas,
Sužalojimų prevencija,
Rūkymo, alkoholio ir
narkotikų vartojimo
prevencija,
Psichikos sveikatos
stiprinimas,
Užkrečiamųjų ligų
prevencija

- **Sveikatos stiprinimo veikla mokykloje reiškia:**
- - formuoti sveikatos stiprinimo politiką;
- - kurti sveikatą palaikančią aplinką;
- - stiprinti bendruomenės veiklą;
- - ugdyti asmeninius įgūdžius;
- - sveikatos priežiūros specialisto veiklą orientuoti sveikatos stiprinimo linkme.

(pagal Otavos chartiją)

- **Sveikatos stiprinimo procesas mokykloje gali apimti:**
- - sveikos gyvensenos skatinimą;
- - aplinkos, kurioje sveikas pasirinkimas tampa lengvesiu pasirinkimu, kūrimą;
- - mokymą, kaip saugoti ir palaikyti sveikatą.

Sveikatos stiprinimo veiklos švietimo įstaigoje dalyviai - komanda

- Mokyklos steigėjas
- Mokyklos vadovas (administracija)
- Pedagoginiai darbuotojai
- Sveikatos priežiūros specialistas
- Švietimo pagalbos specialistai
- Ūkinės veiklos darbuotojai
- Vaikai, tėvai (šeimos)

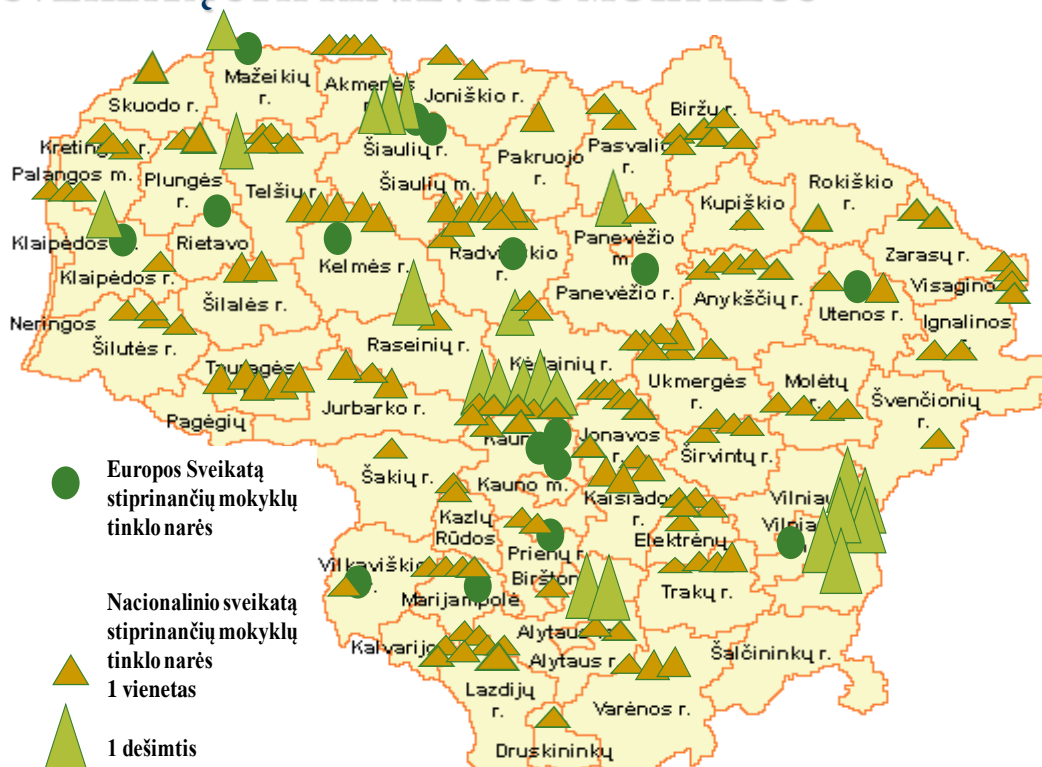
Sveikatos stiprinimo formos

- Formalaus ugdymo programa
- Neformaliojo ugdymo užsiėmimai
- Kasdienės veiklos (maitinimas, pertraukų organizavimas, veikla lauke, ir pan.)
- Pedagogų, tėvų švietimas
- Šventės: vaikų, darbuotojų, bendruomenės
- Ir.....

2015 m. Lietuvos SSM tinklas - 387 mokyklos

SVEIKATĄ STIPRINANČIOS MOKYKLOS

Lietuvos SSM tinklui priklauso:

- **262** bendrojo ugdymo mokyklos;
- **6** profesinio mokymo centrai;
- **118** ikimokyklinio ugdymo mokyklos;
- **1** universitetas.

Sveikatą stiprinanti mokykla

- Tai nereiškia, kad toje mokykloje yra viskas gerai. **Tai reiškia, kad ji turi tam tikrą kryptį. Taigi - Sveikatą stiprinanti mokykla yra kryptis arba siekinys.** Tai kryptis, jungianti bendruomenės narius į vieną komandą tam tikrų darbų darymui. Visi dirba pagal savo kompetencijas taip, kad jų veiksmai papildo vienas kitą ir stiprina bendrą efektą.

Lietuvos SSM metodiniai leidiniai, skirti veiklos planavimui, įsivertinimui ir gerosios patirties sklaidai (www.smlpc.lt)

Geroji patirtis

- Vizija: sveikesnė mokyklos bendruomenė.
Gerosios patirties knyga, 2013
- Pedagoginė patirtis – vaikų sveikatos ugdymo pagrindas. Gerosios patirties knyga, 2009
- Sveikatą stiprinančių mokyklų geroji patirtis įvairiomis sveikatos stiprinimo temomis (renkama kasmet ir skelbiama SMLPC tinklapyje www.smlpc.lt)

Vaikų sveikatos stiprinimas

Bendrai sėkmei reikia:

- 1. Bendros darbotvarkės (tikslas);
- 2. Bendrų pamatuotinių kriterijų;
- 3. Abipusiai priimtinos veiklos;
- 4. Nuolatinių ryšių ir bendravimo;
- 5. Remiančių organizacijų.

- Dėkoju už dėmesį